galvių skardelės ir karoliai buvo pritvirtinti prie medžiagos, kurios pėdsakai žymu po skardelėmis. Apgalvis juosė priekinę galvos dalį nuo vienos ausies iki kitos. Ties ausimis randami auskarai iš sidabrinės arba žalvarinės grandelės, apmautos žalvariniais arba sidabriniais karoliukais. Rasta auskarų kitokios formos, su vienu karoliuku. Krūtinę kartais puošė žalvarinių žvangučių apvaros, o rankas — apyrankės ir žiedai (k. Nr. 4, 8, 27). Kape Nr. 30, be kitų moteriai būdingų įkapių, rastas žalvarinis raktelis. Moterų kapuose iš darbo įrankių aptikta tik geležinių ylų ir peiliukų.

Vaikai taip pat laidoti su įkapėmis.

Šiaurinėje kapinyno dalyje kapai daugiausia buvo apardyti. Be to, čia laidota, nesilaikant eilių nei krypties. Įkapės taip pat negausios, daugiausia tik geležinės ylos bei tiesia nugarėle peiliukai ir viena kita geležinė diržo sagtis.

Kapinynas, sprendžiant iš įkapių, yra iš laikotarpio nuo XV a. iki XVII a. pradžios.

GUMBIŠKIŲ SENKAPIO (ROKIŠKIO RAJ.) KASINĖJIMAI 1971 M.

STASYS JUODELIS

Gumbiškių senkapis yra Lukštų apylinkėje, kuri labai neturtinga archeologinių paminklų. Senkapis buvo nedidelėje kalvoje, jau seniai ardomas. Jame buvo randama žmonių kaulų, įvairių senienų. Pasakojama, kad buvęs rastas kalavijas. Todėl žmonės spėlioja, kad čia po mūšio palaidoti žuvusieji.

Kalvelės šiaurinėje dalyje apie 1923 m. buvo pastatytas vėjinis malūnas, kurio dabar dar likę pamatai. Vėliau kalvelės pietinėje ir vakarinėje dalyje buvo kasamas žvyras. Plečiant karjerą, kalvos viršus nuskustas buldozeriu. Nustumiant viršutinį sluoksnį, šiaurinėje kalvos dalyje pastebėti žmonių griaučiai, ir darbas nutrauktas. Iš kelių suardytų kapų į Rokiškio kraštotyros muziejų pateko tik žalvarinė sagtelė.

1971 m. vasarą šalia malūno pamatų, neliestoje šiaurinėje kalvos dalyje, Rokiškio kraštotyros muziejus atidengė 72 m^2 plotą ir rado 8 žmonių griaučius, kurių vieni suardyti. Griaučiai buvo 60—90 cm gylyje. Kapuose pastebėta skobtinių karstų pėdsakai, kurie išsiskyrė tamsios spalvos juostele. Tik keliose vietose, prie geležinių dirbinių, išliko truputis medienos.

Mirusieji laidoti įvairiomis kryptimis. Trys mirusieji palaidoti galvomis į šiaurę, du — į pietvakarius, o po vieną — į va-

karus, šiaurės rytus ir pietryčius. Septyni mirusieji palaidoti aukštielninki, o vienas paguldytas ant dešiniojo šono, dešinioji jo ranka padėta po galva.

Metalinių dirbinių rasta tik keturiuose kapuose. Vieno kapo inventorių sudarė dvi juosmens srityje gulėjusios nedidelės žalvarinės pasaginės segės be liežuvėlių. Viena iš jų yra cilindrinėmis, o kita — aguoninėmis galvutėmis. Šalia abiejų segių išlikę kiek daugiau puvenų. Kiek aukščiau aptikta žalvarinių segtukų su rutuliuko formos galvutėmis. Be to, kape rasta paukščio kaulų.

Kitame kape, ant karsto, gulėjo du geležiniai raktai ir neįprastos formos akmeninis dirbinėlis—amuletas (?) su skulute pakabinimui.

Trečiajame kape, juosmens srityje, kairėje pusėje, rasta geležinė grandis ir prie jos akmeninis galąstuvėlis. Prie mirusiojo galvos, kairėje pusėje, buvo padėtas nulaužtas peilis, žirklės ir antras akmeninis galąstuvėlis.

Atrodo, kad kapai turėtų priklausyti laikotarpiui tarp XIV a. ir XVI a. vidurio.

ULIŪNŲ SENKAPIO (PANEVĖŽIO RAJ.) TYRINĖJIMAI 1971 M.

VYTAUTAS URBANAVIČIUS

Senkapis yra prie pat Uliūnų gyvenvietės, Panevėžio rajone, Velžio apylinkėje, apie 1 km į rytus nuo plento Panevėžys—Ramygala. 1971 m. buvo išlikusi apie 50×60 m didumo kalvos dalis, kurią iš visų pusių supa žvyro karjeras. Taigi pagrindinė senkapio dalis yra suardyta, keliolika metų eksploatuojant karjerą. Karjere dirbantys pasakoja, kad anksčiau niekas nekreipdavo dėmesio į ardomus kapus. Žmonių kaulus ir prie jų randamus įvairius metalinius daiktus išveždavę kartu su žvyru. Tik visai neseniai kasti žvyrą šioje kalvoje buvo uždrausta, ją pradėta saugoti kaip archeologinį paminklą.

Dalį senkapio 1959 m. ištyrė Panevėžio kraštotyros muziejus. Atkasti keli XVI—XVII amžių kapai, rasta Lietuvos ir Švedijos monetų, peilių, papuošalų.

1971 m. Panevėžio gelžbetonio konstrukcijų gamykla Nr. 1, eksploatuojanti Uliūnų žvyro karjerą, kreipėsi į Kultūros ministeriją, prašydama leisti eksploatuoti likusią kalvos dalį, kadangi tose vietose trūksta žvyro. Senkapį reikėjo skubiai ištirti.